

UDK 725.181(497.11 Niš)

IDEJNO PROGRAMSKO REŠENJE REKONSTRUKCIJE DOMA VOJSKE U NIŠU

Ljiljana Vasilevska¹, Aleksandar Milojković², Marko Nikolić³, Danijela Milanović⁴

Rezime: Rad prikazuje rešenje rekonstrukcije Doma Vojske Srbije koje je realizovano u sklopu pozivnog konkursa 2012. godine. Poštujući konkursne uslove, idejno programsko rešenje rekonstrukcije Doma Vojske u Nišu i njegova funkcionalna transformacija u Kongresni centar, zasnovani su na formiranju višeslojnog arhitektonskog sklopa u kome svoju oblikovnu i ambijentalnu autonomnost imaju i postojeći objekat i novoprojektovani sadržaji, ali su istovremeno i delovi nove, harmonične celine, kojoj su podređeni. U radu je dat prikaz urbanističkog rešenja, kao i funkcionalnog i oblikovnog rešenja samog objekta.

Ključne reči: rekonstrukcija, transformacija, prenamena, kongresni centar

CONCEPTUAL DESIGN OF RECONSTRUCTION OF THE SERBIAN ARMY HALL IN NIS

Abstract: This paper presents the competition solution of reconstruction of the Serbian Army Center, which was conducted as part of the invitation contest in 2012. Respecting the tender conditions, the preliminary program of reconstruction of the Army Center in Niš and its functional transformation into the Convention Center are based on forming the multi-layered architectural structure in which its formal autonomy and background are implemented both in the existing facility and the newly designed facilities, but they are at the same time parts of new, harmonious units, to which they are subordinated. This paper presents an urban solution as well as functional and design solutions of the building.

Key words: reconstruction, transformation, redevelopment, Convention Center

¹ Vanredni profesor Građevinsko-arhitektonskog fakulteta u Nišu

² Docent Građevinsko-arhitektonskog fakulteta u Nišu

³ Asistent Građevinsko-arhitektonskog fakulteta u Nišu

⁴ Asistent Građevinsko-arhitektonskog fakulteta u Nišu

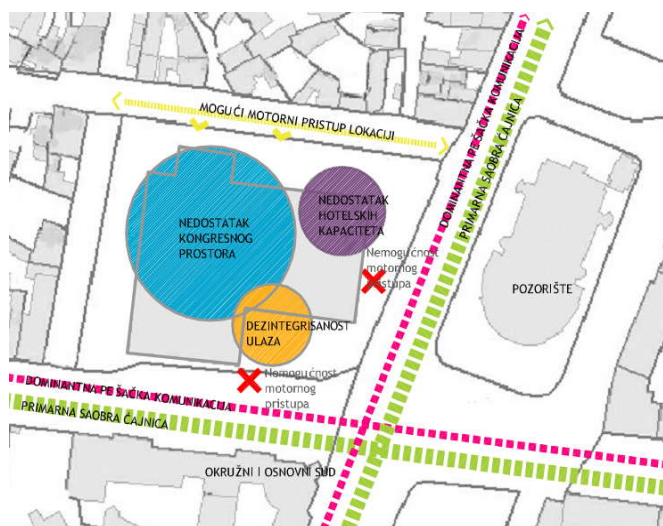
1 UVOD

U radu je dat prikaz idejnog programskog rešenja rekonstrukcije Doma Vojske Srbije, u cilju njegovog funkcionalnog transformisanja u Kongresni centar sa svim potrebnim sadržajima (restoran, multifunkcionalne sale, hotelski i drugi sadržaji), a na osnovu projektnog zadatka koji je definisan pozivnim konkursom. Raspisivač pozivnog konkursa je Grad Niš u saradnji sa Društvom arhitekata Niša. Konkurs je realizovan aprila 2012. godine.

Rad sadrži analizu lokacije, obrazloženje urbanističkog koncepta, funkcionalnog i oblikovnog rešenja.

2 LOKACIJA I URBANISTIČKI TRETMAN

Lokacija Doma Vojske Srbije, koji predstavlja jedan od značajnijih vizuelnih repera Niša, se nalazi u centralnom gradskom tkivu, na uglu primarnih gradskih saobraćajnica - Voždove ulice i Sindelićevog Trga. To je područje koje je svojom slojevitošću, karakteristikama urbane matrice i arhitektonskog sklopa jedno od ključnih za formiranje identiteta grada i kvaliteta centralnog gradskog prostora.

Slika 1 – Analiza potencijala i ograničenja

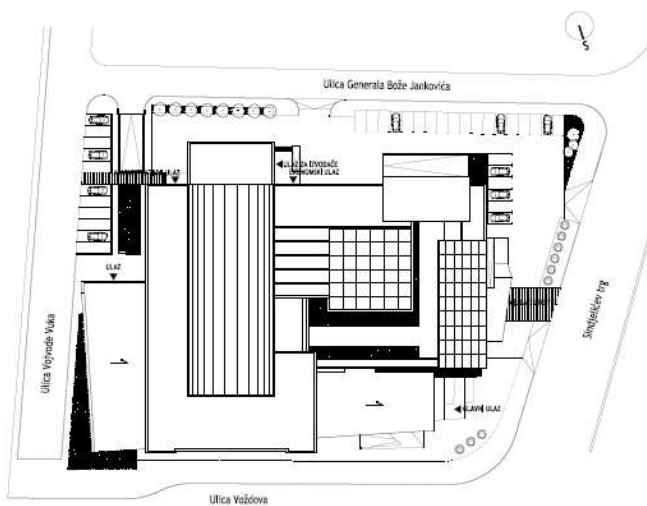
Pored istorijskog i spomeničkog karaktera samog objekta Doma Vojske, postojeći prostorni kontekst i značaj okruženja predstavljaju dodatni izazov i odgovornost pri rekonstrukciji i transformaciji objekta.

Slika 2 – Postojeće stanje

Način rešavanja pešačkog i motornog saobraćaja i pristupa u okviru lokacije, kao i način rešavanja stacionarnog saobraćaja određen je karakterom i režimom odvijanja saobraćaja u primarnim ulicama i postojećim arhitektonsko-funkcionalnim sklopom objekta. Dodatnu, otežavajuću okolnost prilikom rešavanja pristupa i komunikacija u okviru lokacije, a posebno rešavanja stacionarnog saobraćaja, predstavlja njen visok stepen zauzetosti i izgrađenosti.

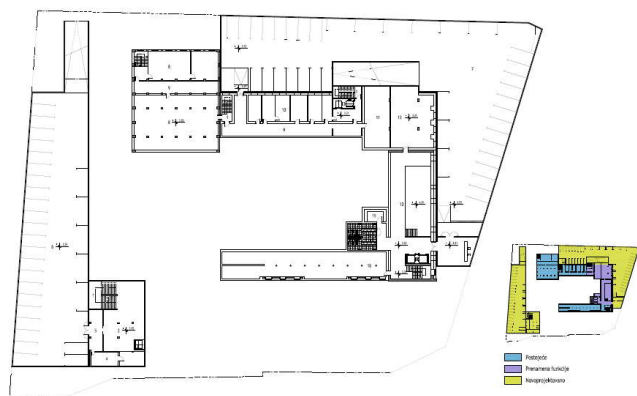
Generalno, rešenjem je predviđeno zadržavanje pozicija postojećih ulaza za posetioce i korisnike, ulaza za zaposlene i ekonomskih ulaza u objekat, uz različit stepen njihove funkcionalne, dimenzionalne i oblikovne transformacije i reorganizacije u cilju rešavanja prethodno uočenih problema.

Slika 3 – Situacioni plan

Rešenjem je predviđeno i formiranje dva nova ulaza za posetioce u novoprojektovanom podrumskom delu radi omogućavanja tople veze između novoprojektovanih parking prostora i kongresnih i hotelskih sadržaja.

Stacionarni saobraćaj je rešen nadzemno i podzemno. U oba slučaja, pristupi parking prostorima su iz pravca Ulice Generala Bože Jankovića (samo je manjem broju parking mesta obezbeđen pristup iz pravca Ulice Vojvode Vuka). Ovakvo pozicioniranje pristupa i stacionarnog saobraćaja je određeno značajem i režimom korišćenja prometnih primarnih ulica, Voždove ulice i Sindelićevog Trga, koji ne dozvoljava mogućnost motornog pristupa (jedino se iz pravca Sindelićevog Trga daje mogućnost motornog pristupa taksi vozilima do ulaza u hotel, u postojećem režimu kretanja vozila). Sa tim u vezi, preporučuje se ispitivanje mogućnosti proširenja postojeće regulacione širine kao i promena režima saobraćaja Ulice Generala Bože Jankovića na potezu lokacije, posebno zbog očekivanog povećanja intenziteta saobraćaja do koga bi došlo funkcionalnim transformisanjem objekta u Kongresni centar.

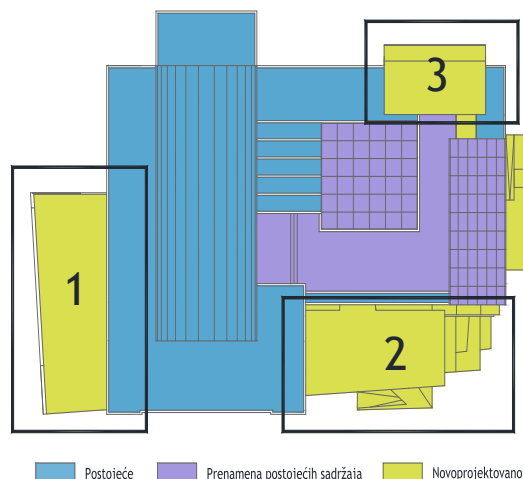
Slika 4 – Osnova podruma-novoprojektovana podzemna garaža

Podzemno parkiranje je rešeno formiranjem dve zasebne podzemne garaže za potrebe kongresnih sadržaja i hotela, uz obezbeđenje direktnih pristupa i toplih veza. Kapacitet podzemnih garaža iznosi 70 parking mesta (30+40). U slučaju da ekonomske prilike dozvoljavaju, moguće je njihovo rešavanje u dva nivoa, pa time i dupliranje broja parking mesta. Na površini je predviđeno 40 parking mesta. Ukupan broj parking mesta iznosi 110 (opciono 180). Obezbeđenje dodatnog parkiranja za potrebe Kongresnog centra se može sagledati u sklopu planskih aktivnosti za izgradnju niza javnih garaža, od kojih je jedna planirana u neposrednoj blizini.

Rešenjem je predviđena jasna diferencijacija pešačkog i motornog saobraćaja, čime je obezbeđen potreban stepen bezbednosti kretanja pešaka/korisnika.

3 FUNKCIONALNO REŠENJE

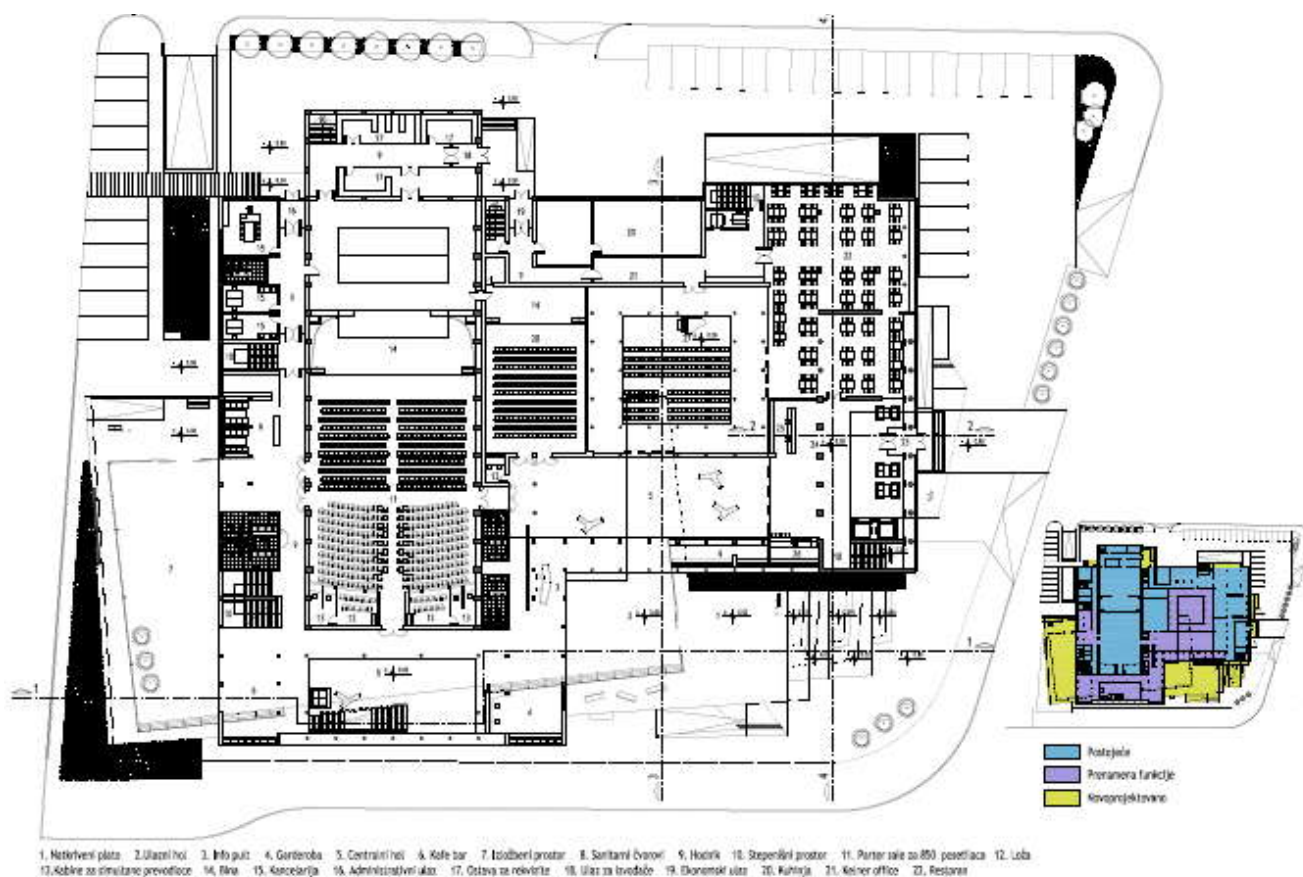
U funkcionalnom smislu, prostorni koncept je zasnovan na formiranju tri nove (pod)celine i na nizu parcijalnih intervencija u pojedinim delovima postojećeg objekta, čime se omogućava uvođenje novih sadržaja od značaja za funkcionalnu transformaciju objekta.

Slika 5 – Šema novih (pod)celina: 1. Multifunkcionalni prostor; 2. Plato i centralni ulazni hol; 3. "Nova" kula

Multifunkcionalni prostor u istočnom delu objekta, je povezan u jedinstvenu celinu sa postojećim holom ispred velike sale. Prostor se, osim u funkciji dešavanja u velikoj sali, po potrebi može koristiti i kao zasebna celina za održavanje manifestacija različitog karaktera (kongresi, izložbe, promocije, tribine, radionice itd.), ili kao prostor za neformalne vidove okupljanja. U odnosu na karakter manifestacija, kapacitet multifunkcionalnog prostora se kreće od 150 do 300 mesta. Autonomnost njegovog korišćenja omogućena je i formiranjem zasebnog ulaza/pristupa iz pravca Ulice Vojvode Vuka.

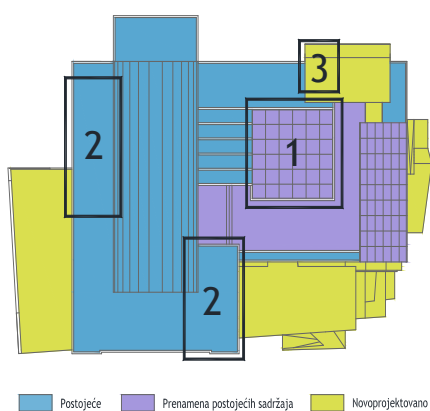
Platoom i centralnim ulaznim holom se rešava problem funkcionalne i fizičke dezintegrisanosti prostora, nastale kao posledica dva postojeća nezavisna glavna ulaza na uglu Voždove ulice i Sindelićevog trga. Formiranjem i pozicioniranjem centralnog ulaznog hola omogućena je celovitost holskih partija, efikasno povezivanje primarnih i pratećih sadržaja na nivou prizemlja i mezanina, kao i kontinuitet unutrašnjih komunikacija i tokova kretanja. Plato ispred ulaznog hola je natkriven i, osim zaštite od atmosferilija, pruža mogućnost formalnog i neformalnog okupljanja posetilaca, kao i različitih vidova dešavanja i socijalnih interakcija.

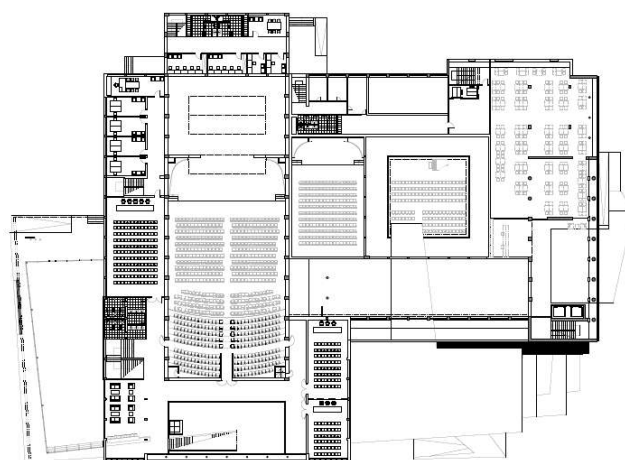
Slika 6 – Osnova prizemlja

Natkrivanjem postojećeg atrijuma formira se nova kongresna, višefunkcionalna sala, kapaciteta do 250 mesta. Pristup sali je omogućen iz centralnog hola i iz foajea hotela. Obezbeđena je mogućnost povezivanja kongresne sale sa centralnim holom i restoranom u prizemlju hotela, odnosno proširenje kapaciteta restorana u slučaju kada je to potrebno.

Prenamom postojeće sale za muzičare i dela administrativnih prostorija na mezaninu u centralnom delu objekta, formiraju se tri kongresne sale kapaciteta 150, 65 i 50 mesta. Predviđena je mogućnost fizičkog povezivanja poslednje dve sale u salu kapaciteta 115 mesta.

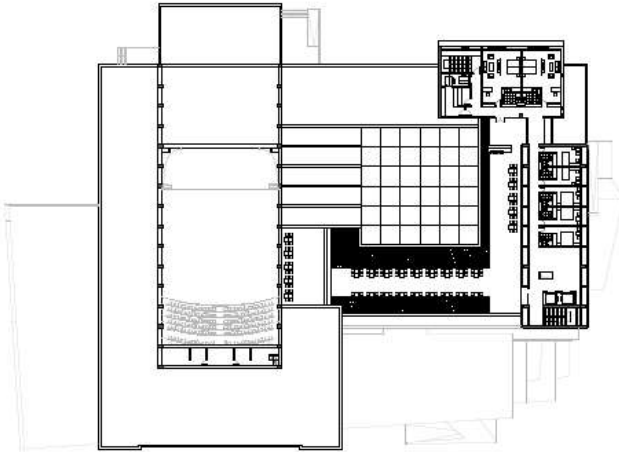
Slika 7 – Šema prenamene postojećih sadržaja: 1. Natkrivanje atrijuma; 2. Prenamena na mezaninu; 3. Prenamena u prizemlju

Slika 8 – Osnova mezanina

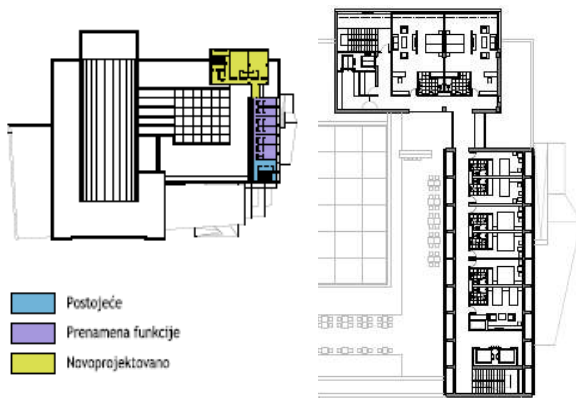
Administrativne prostorije na mezaninu u istočnom delu objekta se u funkcionalnom i oblikovnom smislu transformišu u kafe-bar. Svi novoplanirani sadržaji na mezaninu su orijentisani ka galeriji i direktno povezani sa holom u prizemlju objekta (stepeništa, lift) i podzemnim parkingom, čime se omogućava efikasan pristup i dostupnost.

Na prvom spratu hotela uspostavlja se veza sa novoprojektovanim terasom iznad postojećeg hola i dela natkrivenog atrijuma.

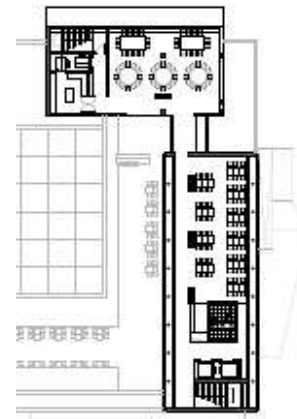
Slika 9 – Osnova prvog sprata

Postojeća kula se u funkcionalnom smislu transformiše u hotel visoke kategorije. Reorganizacijom prostora u prizemlju povećana je površina ulaznog hola, kapacitet postojećeg restorana i korekcija vertikalnih komunikacija. "Nova" kula, na uglu Ulice Generala Bože Jankovića i Sindelićevog trga, formirana je za potrebe novih hotelskih smeštajnih kapaciteta, kao i za uspostavljanje fizičkih i funkcionalnih veza postojećih servisnih sadržaja u prizemlju i podrumu objekta. Postojeća kula se u funkcionalnom smislu takođe transformiše u hotel, sa novoprojektovanim hotelskim jedinicama.

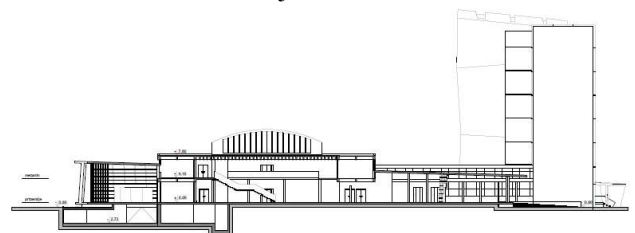
Slika 10 – Osnova tipskog sprata

Primenom analogije u odnosu na postojeći arhitektonski i konstruktivni tretman prostora, na spratovima se formiraju sobe različite strukture – jednokrevetne, dvokrevetne, studija i apartmani. Ukupan broj soba u postojećoj i novoprojektovanoj "kuli", koje su u funkcionalnom i fizičkom smislu jedinstvene, iznosi 40 soba, odnosno 70 do 80 ležajeva. U delu kuhinjskog bloka, u gabaritu novoprojektovane "kule", formira se vertikalna servisna komunikacija i veza sa spratovima. U podrumskom delu objekta formiraju se novoprojektovani sadržaji: ulazni hol sa potrebnim vertikalnim komunikacijama i toplom vezom sa parkingom za goste hotela, sanitarni čvor, niz potrebnih komercijalnih sadržaja, kafe-bilijar i velnes centar. Zadržava se postojeća kuglana (uz mogućnost njene prenamene, ukoliko se javi potreba za dodatnim tehničkim sadržajima).

Slika 11 – Osnova šestog sprata

Postojeća terasa na poslednjem spratu se natkriva i transformiše u koktel salon, dok se na poslednjem spratu novoprojektovane "kule" javlja VIP salon. Oba sadržaja su u funkcionalnom i fizičkom smislu međusobno povezana i omogućen im je direktan pristup iz prizemlja hotela, tako da osim u funkciji korisnika hotela, mogu da egzistiraju i nezavisno. Bitno je napomenuti da se prilikom funkcionalne transformacije objekta u potpunosti zadržava postojeći konstruktivni sklop, čime je podržan kriterijum racionalnosti intervencija.

Slika 12 – Presek

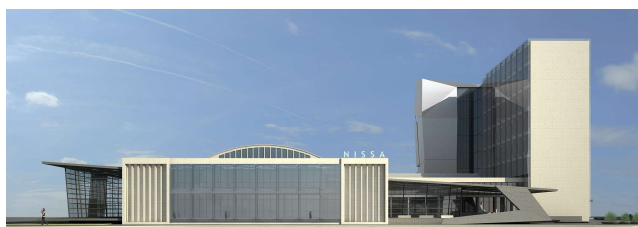
Osim navedenih prenamena, izvršen je čitav niz parcijalnih intervencija, rekonstrukcija postojećih i uvođenje novih pratećih sadržaja - uređenje velike sale, sanitarni čvorovi, garderobe, pomoćne prostorije, ugostiteljski sadržaji, administrativni blok, ekonomski blok itd.

Slika 13 – Prikaz rekonstrukcije postojećeg hola ispred velike sale

4 OBLIKOVNO REŠENJE

U skladu sa zahtevom za rekonstrukciju Doma Vojske u Kongresni centar predviđene su intervencije u okviru sveukupnog plana transformacije i pretvaranja postojeće strukture u novi urbani, arhitektonski i kreativni fokus. U to, za grad značajno arhitektonsko ostvarenje, predviđene su dve upadljivo savremene strukture: pokrenuti volumen na potezu Voždove ulice i kubus aneksa uz postojeću kulu. U oblikovnom tretmanu izabran je neomodernistički (dekonstruktivistički) pristup kao način postizanja jasne razlike između starog i novog u okviru istorijski slojevitog šireg konteksta (pozorište, sud, pošta). Očekivani efekat ovakvog pristupa je integrisanje pridodatih, vizuelno upadljivih volumena u sveukupnu kompoziciju, a time i u postojeću arhitekturu.

Slika 14 –Voždova ulica, pogled

Slika 15 – Sindjelićev trg, pogled

Dominantna namera je privlačenje gradskih dešavanja u foaje, a potom i u ostale sadržaje preko novoprojektovanog partera. U tu svrhu, kreiran je „urbani tepih“, betonski pod, koji se proteže od trotoara kroz holove i prati novoformirani potez.

Slika 15 – Oblikovna transformacija ulazne partije

Višeznačno orkestrirani volumeni zgrade prekriveni su izlivenim betonskim pločama koji čine dinamičnu masu preklapajućih i ukrštenih korpusa koji je ističu u okruženju.

Umesto izbora jednog ili nekoliko potencijalnih načina percepcije prostora, izabrano je „kolebanje“ kroz prostor ili „preplitanje cirkulacije sa urbanim kontekstom“. Jasnim rečnikom, neobični oblik odgovara programu koji teži ka novom promišljanju.

Daleko od pravougaonog modela postojeće strukture, razmatralo se odstupanje od jasno izražene ortogonalnosti postojeće arhitektonske celine, formiranjem pokrenutih volumena koji svojom formom i materijalizacijom (reflektujući omotač ispresecan transparentnim particijama) čine jedinstvo novoformiranog arhitektonskog sklopa. U ovom projektu, naglašen je kontinualni, gotovo „fluidni“ pristup volumenima i formama, implicirajući izazov ustanovljenom poretku.

5 ZAKLJUČAK

Analizom lokacije, šireg urbanog konteksta i postojećeg objekta, identifikovani su sledeći problemi, odnosno izazovi:

- Nedostatak potrebnih sadržaja od značaja za održavanje širokog spektra kongresnih aktivnosti i manifestacija.
- Nedostatak hotelskih kapaciteta sa pratećim sadržajima primerenih novoj nameni objekta i potrebama grada.
- Nedostatak parking prostora i otežan motorni pristup lokaciji.
- Dezintegrisanost postojećih pristupnih i ulaznih partija za potrebe nove namene objekta.

Na osnovu prethodne analize, u toku projektantskog procesa definisani su sledeći kriterijumi:

- Uvažavanje postojećeg konteksta i arhitektonskog izraza u funkcionalnom, oblikovnom i ambijentalnom smislu.
- Racionalnost i održivost rešenja sa funkcionalnog, arhitektonsko-konstruktivnog, ekonomskog i envajronmentalnog aspekta.
- Primena važeće doktrine aktivne zaštite graditeljskog nasleđa – savremeni autorski tretman intervencija i jasna distinkcija između postojećeg i novoprojektovanog.
- Formiranje identiteta i prepoznatljivosti arhitektonskog sklopa u cilju povećanja ponude i oblikovnog potencijala gradske scene.

Osnovni cilj idejnog programskog rešenja rekonstrukcije Doma Vojske Srbije i njegova funkcionalna transformacija u Kongresni centar, zasnovano je na formiranju višeslojnog

arhitektonskog sklopa u kome svoju oblikovnu i ambijentalnu autonomnost imaju i postojeći objekat i novoprojektovani sadržaji, ali su istovremeno i delovi nove, harmonične celine, kojoj su podređeni.

LITERATURA

- [1.] *Urban Regeneration: A Handbook*, Ed. by P. Roberts, and H. Sykes, SAGE publications Ltd, 2010.
- [2.] *Urban Regeneration in Europe*, C. Couch, C. Fraser, and S. Percy, Wiley, 2003.
- [3.] *Urban Transformation: Understanding City Form and Design*, P. Bosselmann, Island Press, 2008.
- [4.] *Architectural Thought: the design process and the expectant eye*, M. Brawne, Architectural Press, Oxford, 2003.
- [5.] *Conference Center Planning and Design: "A Guide for Architects, Designers, Meeting Planners and Facility Managers"*, R. H. Penner, Watson-Guptill, 1991.
- [6.] *Graditelji Niša - nepoznato o poznatom*, M. Živković, Gradina Niš, 1993.

